

AVRUPA KONSEYİ BAKANLAR KOMİTESİ
Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
Kararlarının İnfazı Dairesi'ne

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Değerlendirmesine Sunulan Politika Önerisi
Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 46. Maddesi Uyarınca

Saygılarımla, ekte yer alan aşağıdaki başlıklı politika önerisini sunuyorum:

"Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Kesinleşmiş Kararlarının Etkin Şekilde Uygulanmasının Güçlendirilmesi"

Bu belge, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi sisteminin etkinliği ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kesinleşmiş kararlarının etkili biçimde uygulanmasının önemine ilişkin devam eden tartışmalara şahsi katkımı temsil etmektedir.

Bu önerinin amacı, uluslararası insan hakları yükümlülüklerine uyumu güçlendirebilecek ilave, hukuka uygun, orantılı ve şeffaf yaklaşımların değerlendirilmesini teşvik etmektir.

Her türlü politika kararından etkilenen tüm bireylerin haklarına, uluslararası hukuka ve kurumların sorumluluklarına duyduğum saygıyı özellikle ifade etmek isterim. Amacım herhangi bir cezalandırma önerisinde bulunmak değil; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının uygulanmasının etkinliğini ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi sisteminin güvenilirliğini artırabilecek yöntemler hakkında yapıcı bir tartışmaya katkı sağlamaktır.

Bu politika önerisinin, uygun görülen ilgili birime iletilmesini veya Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının infazına ilişkin devam eden değerlendirmeler kapsamında incelenmesini saygılarımla arz ederim.

İnsan haklarının, demokrasinin ve hukukun üstünlüğünün korunması yönündeki değerli çalışmalarınız ve ayırdığınız zaman için teşekkür ederim.

Saygılarımla,

Melih Ozdil
Amerika Birleşik Devletleri

Sayın Yetkili,

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından uygulanan yaptırım sisteminin ciddi biçimde yeniden değerlendirilmesi gerektiğine inanıyorum.

Mahkeme, sıklıkla otoriter veya diktatörlük rejimleri tarafından yönetilen, insan haklarına, hukukun üstünlüğüne ve Mahkeme'nin otoritesine çok az ya da hiç saygı göstermeyen hükümetler hakkında kararlar vermektedir. Ancak uygulamada bu yaptırımların birçoğu sorumluları cezalandırmakta başarısız olmaktadır. Aksine, çoğu zaman istemeden de olsa onları koruyan bir etki yaratmaktadır.

Mahkeme bir hükümeti mağdura tazminat ödemeye mahkûm ettiğinde, bu mali yükü gerçekte kim üstlenmektedir? Uygulamada bu ödeme, insan hakları ihlallerinden sorumlu olan yetkililer tarafından değil, kamu kaynaklarından, yani vergi mükellefleri ve sıradan vatandaşlar tarafından karşılanmaktadır. Üstelik bu vatandaşların önemli bir bölümü de aynı baskıcı rejimin mağdurlarıdır. Sonuç olarak, ihlalleri gerçekleştiren kişiler hiçbir kişisel sonuçla karşılaşmamakta; bunun yerine, işledikleri hukuka aykırı fiillerin bedeli masum vatandaşlara yüklenmektedir. Bu durumun, sorumlular bakımından etkili bir yaptırım olarak değerlendirilmesi mümkün değildir.

Benzer şekilde, Mahkeme siyasi bir tutuklunun veya haksız yere özgürlüğünden yoksun bırakılmış bir kişinin serbest bırakılmaması hâlinde yaptırım uygulanacağı ya da uluslararası baskının artırılacağı yönünde kararlar aldığı anda da şu sorunun sorulması gerekir: Bunun bedelini gerçekte kim ödemektedir?

Demokratik değerlere ve insan haklarına saygı göstermeyen otoriter liderler çoğu zaman bu tür tedbirlerden doğrudan etkilenmemektedir. Buna karşılık ortaya çıkan ekonomik veya siyasi sonuçlar esas olarak o rejimlerin yönetimi altında yaşayan halk tarafından üstlenilmektedir. Böylece bu tedbirler, istemeden de olsa otoriter yönetimlerin kendi eylemlerinin maliyetini baskı altındaki vatandaşlarına yüklemelerine imkân sağlayarak onları güçlendirebilmektedir.

Bu nedenle Mahkeme'nin, insan hakları ihlallerinden doğrudan sorumlu kişilere anlamlı ve kişisel sorumluluk yükleyen mekanizmaların geliştirilmesini değerlendirmesi gerektiğini saygıyla arz ediyorum. Böylece, uygulamada sonuçları ağırlıklı olarak genel halkın omuzlarına yüklenen tedbirler yerine, gerçek sorumluları hedef alan daha etkili yöntemler geliştirilebilir.

Otoriter ve baskıcı yönetimler altında yaşayan milyonlarca insan, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ni adaletin ve umudun simgesi olarak görmektedir. Bu insanlar yalnızca ilkesel kararlar değil, aynı zamanda ihlalleri gerçekten caydıracak ve sorumluları fiilen hesap vermeye zorlayacak etkili çözümler beklemektedirler.

Bu düşünceler doğrultusunda, ekte yer alan politika önerilerini saygıyla değerlendirmenize sunuyorum. Amacım mevcut sistemi eleştirmekten ziyade, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin temel misyonunu — insan haklarını korumak ve bu hakları ihlal edenlerin gerçekten hesap vermesini sağlamak — daha etkili şekilde yerine getirebilmesine katkı sağlayacak yapıcı bir tartışmaya destek olmaktır.

Zaman ayırdığınız ve değerlendirmeniz için teşekkür ederim. Saygılarımla,

Melih Ozdil

POLİTİKA ÖNERİSİ

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Kesinleşmiş Kararlarının Daha Güçlü Uyum Mekanizmaları Yoluyla Etkin Şekilde Uygulanmasının Güçlendirilmesi Avrupa Kurumlarının Değerlendirmesine Sunulmuştur

Hazırlayan:

Melih Ozdil

Amerika Birleşik Devletleri

Tarih: 25 Temmuz 2026

Yönetici Özeti

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin etkinliği yalnızca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) verdiği kararlara değil, aynı zamanda üye devletlerin bu kesinleşmiş kararları tam ve zamanında uygulamalarına da bağlıdır.

Kesinleşmiş mahkeme kararlarının uzun süre uygulanmaması, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi sisteminin otoritesini zayıflatabilir ve uluslararası insan hakları koruma mekanizmasına duyulan kamu güvenini olumsuz etkileyebilir.

Bu politika önerisi, Avrupa kurumlarının, AİHM kararlarına uyumu teşvik etmek amacıyla hukuka uygun, şeffaf ve orantılı ilave mekanizmaları değerlendirmesini önermektedir.

Değerlendirilmesi önerilen olası mekanizmalardan biri, AİHM'nin kesinleşmiş kararlarına sürekli ve ciddi biçimde uymayan devletlerin, hukuken mümkün olduğu ölçüde, büyük Avrupa spor organizasyonlarına katılım statülerinin yetkili uluslararası spor kuruluşları tarafından gözden geçirilmesidir.

Böyle bir tedbir, bir cezalandırma aracı olarak değil; devletlerin uluslararası hukuki yükümlülüklerine saygı göstermelerini teşvik edecek bir uyum ve teşvik mekanizması olarak değerlendirilmelidir.

1. Giriş

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, insan haklarının, demokrasinin ve hukukun üstünlüğünün korunması alanındaki en önemli uluslararası kazanımlardan birini temsil etmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, temel hakları ihlal edilen bireylerin adalet arayabilecekleri vazgeçilmez bir hukuki başvuru mekanizması sunmaktadır.

Bununla birlikte, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi sisteminin güvenilirliği ve etkinliği tek bir temel ilkeye bağlıdır: **Mahkeme'nin kesinleşmiş kararlarına saygı gösterilmeli ve bu kararlar uygulanmalıdır.**

Bu nedenle, Mahkeme kararlarının yerine getirilmesi yalnızca hukuki bir yükümlülük değil, aynı zamanda Avrupa insan hakları sistemine duyulan güvenin temel taşlarından biridir.

2. Kararların Uygulanmaması Sorunu

Üye devletler, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kesinleşmiş kararlarına uyma yükümlülüğünü kabul etmiş olsalar da, bazı durumlarda bu kararların uygulanması gecikebilmekte veya eksik kalabilmektedir.

Kararların sürekli olarak uygulanmaması şu sakıncalara yol açmaktadır:

Bireyler, giderilmeyen hak ihlallerine maruz kalmaya devam edebilir.
Uluslararası yargı kararlarının otoritesi zayıflayabilir.
Avrupa insan hakları sistemine duyulan güven azalabilir.
Uluslararası hukuk önünde eşitlik ilkesi sorgulanabilir hâle gelebilir.

Uluslararası hukuki yükümlülüklerin etkili olabilmesi için, devletleri bu yükümlülüklere uymaya teşvik eden anlamlı mekanizmaların bulunması gerekmektedir.

Hukuki Dayanak ve Kurumsal Çerçeve

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 46. Maddesi Kapsamındaki Yükümlülük

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 46. maddesi uyarınca, Yüksek Sözleşmeci Taraflar, tarafı oldukları davalarda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kesinleşmiş kararlarına uymayı taahhüt ederler.

Bu yükümlülük yalnızca başvurucuya uygun giderimin sağlanması için gerekli bireysel tedbirlerin alınmasını değil; aynı zamanda, gerekli olduğu durumlarda, benzer ihlallerin gelecekte tekrarını önlemek amacıyla genel ve yapısal önlemlerin de hayata geçirilmesini gerektirir.

Dolayısıyla, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kesinleşmiş kararlarının uygulanması siyasi tercihe veya gönüllü bir seçime bağlı bir konu değildir; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nden kaynaklanan **uluslararası hukuki bir yükümlülüktür**.

Bakanlar Komitesi'nin Rolü

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 46. maddesi uyarınca, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kesinleşmiş kararlarının yerine getirilmesini denetlemekle görevlidir.

Bu sorumluluğunu yerine getirirken Bakanlar Komitesi:

- * Devletlerin Mahkeme kararlarını uygulamak amacıyla aldıkları tedbirleri inceler.
- * Gerektiğinde ek bilgi ve ilave önlemler talep eder.
- * Kararların uygulanmasına ilişkin süreci izler.
- * Uygulamanın geciktiği veya yetersiz kaldığı durumları ele alır.

Bununla birlikte, kesinleşmiş Mahkeme kararlarına sürekli ve ciddi biçimde uyulmayan durumlarda, mevcut denetim mekanizmalarının ilave ve daha etkili teşvik tedbirleriyle güçlendirilmesinin gerekip gerekmediğinin değerlendirilmesi uygun olabilir.

Önerilen Mekanizmanın Hukuki Yaklaşımı

Bu politika önerisi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 46. maddesiyle getirilen bağlayıcı yükümlülüklerin daha etkin biçimde uygulanmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Önerilen yaklaşım, mevcut hukuki sistemi değiştirmeyi değil; uluslararası yükümlülüklerle uyumu güçlendirebilecek ilave ve tamamlayıcı mekanizmaların değerlendirilmesini teşvik etmeyi hedeflemektedir.

Bu çerçevede, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kesinleşmiş kararlarına sürekli ve ciddi biçimde uymayan devletlerin, büyük Avrupa spor organizasyonlarına katılım statülerinin, hukuken mümkün olduğu ölçüde, yetkili uluslararası spor kuruluşları tarafından gözden geçirilmesi; uluslararası hukuka daha güçlü saygıyı teşvik edebilecek olası bir caydırıcı unsur olarak değerlendirilebilir.

Böyle bir değerlendirme aşağıdaki temel ilkeler doğrultusunda yapılmalıdır:

- * **Hukukun üstünlüğüne saygı**
- * **Orantılılık ilkesi**
- * **Şeffaflık**
- * **Bireylerin ve sporcuların haklarının korunması**

Neden Avrupa Spor Organizasyonlarına Katılım?

Önerim, halkın spor yapma hakkını veya spora olan ilgisini kısıtlamak değildir. Ancak otoriter baskı yöntemleriyle ülkeyi yöneten iktidarlar, sporu toplumu edilgen ve kayıtsız hâle getirmek için etkili bir araç olarak kullanmaktadır. Özellikle uluslararası spor organizasyonlarının toplumda yarattığı büyük heyecan nedeniyle, bu yönetimler spora özel önem vermekte ve onu, insan haklarıyla bağdaşmayan ve hukuka aykırı uygulamalarını perdelemek amacıyla kullanabilmektedir.

Bu nedenle, büyük uluslararası spor organizasyonlarına katılımın sınırlandırılması veya gözden geçirilmesi, ülke içinde ve uluslararası alanda önemli bir kamuoyu baskısı oluşturabileceğinden, hükümetlerin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarını daha hızlı ve etkili biçimde uygulamaları yönünde daha güçlü bir teşvik sağlayabilir.

Bu yaklaşım, orantılılık ilkesi ve hukukun üstünlüğü ile uyumlu kalırken, devletlerin uluslararası insan hakları yükümlülüklerine uyumunun güçlendirilmesine katkıda bulunabilir.

Sonuç Olarak

Sporun, kamu diplomasisi ve uluslararası saygınlık açısından önemli bir araç olduğu birçok kez kabul edilmiştir. Bu nedenle, büyük Avrupa spor organizasyonlarına katılım, devletlerin uluslararası yükümlülüklerine uymalarını teşvik edebilecek; askeri veya ekonomik nitelik taşımayan, etkili bir teşvik mekanizması olarak değerlendirilebilir.

3. Önerilen Güçlendirilmiş Uyum Mekanizması

Saygılarımla, Avrupa kurumlarının, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kesinleşmiş kararlarının uygulanmasını teşvik etmek amacıyla hukuka uygun ve orantılı ilave tedbirleri değerlendirmesini öneriyorum.

Özellikle, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kesinleşmiş kararlarına sürekli ve ciddi biçimde uymayan devletlerin, büyük Avrupa spor organizasyonlarına katılımlarının, hukuken uygun olduğu ölçüde, yetkili uluslararası spor kuruluşları tarafından yeniden değerlendirilmesi gerektiğini öneriyorum.

Spor, Avrupa'da iş birliğinin, ortak kimliğin ve uluslararası temsilin önemli unsurlarından biridir. Büyük Avrupa spor organizasyonlarına katılım, önemli sosyal, kültürel ve sembolik değer taşımaktadır.

Bu nedenle, uluslararası hukuki yükümlülöklere saygı ile Avrupa spor organizasyonlarına katılım arasındaki ilişkinin, uyumu teşvik edecek olası bir mekanizma olarak incelenmesi değerlendirilebilir.

4. Böyle Bir Mekanizmanın Temel İlkeleri

Böyle bir mekanizmanın değerlendirilmesi hâlinde şu ilkelere uyulmalıdır:

- * Uluslararası hukuka saygı gösterilmelidir.
- * Açık, nesnel ve şeffaf kriterler uygulanmalıdır.
- * Alınacak tedbirler, uyumsuzluğun ciddiyeti ve süresiyle orantılı olmalıdır.
- * Uluslararası spor kuruluşlarının bağımsızlığına ve yetkisine saygı duyulmalıdır.
- * Sporculara ve vatandaşlara gereksiz zarar verilmesinden kaçınılmalıdır.

Böyle bir mekanizmanın amacı bireyleri veya halkı cezalandırmak değil; hükümetleri uluslararası yükümlölüklerini yerine getirmeye teşvik etmek ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile güvence altına alınan hakların etkin biçimde korunmasını sağlamaktır.

5. Beklenen Faydalar

Daha güçlü bir uyum mekanizması:

- * Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına gösterilen saygıyı artırabilir.
- * Hakları ihlal edilmiş bireyler için daha etkin koruma sağlayabilir.
- * Avrupa hukuk kurumlarına duyulan güveni güçlendirebilir.
- * Uluslararası yargı kararlarının uygulamada gerçek sonuçlar doğurması gerektiği ilkesini pekiştirebilir.

Etkili uygulama mekanizmaları, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamında üstlenilen yükümlülüklerin anlamlı ve bağlayıcı olduğunu açık biçimde gösterecektir.

Sonuç

Avrupa insan hakları sistemi, ancak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kesinleşmiş kararları etkili bir şekilde ve gereksiz gecikmelere yol açılmaksızın uygulandığı takdirde güvenilirliğini koruyabilir.

Diyalog, denetim ve diplomatik girişimler önemini korumaya devam etse de, kesinleşmiş Mahkeme kararlarına sürekli ve ciddi biçimde uyulmaması durumunda, hukuka uygun ve orantılı ilave teşvik mekanizmalarının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu nedenle, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kesinleşmiş kararlarını uygulamayan devletlerin, büyük Avrupa spor organizasyonlarına katılımlarının; yerleşik hukuki ilkeler çerçevesinde ve yetkili uluslararası spor kuruluşları tarafından yeniden değerlendirilmesi, insan hakları yükümlülüklerine uyumu ve hukukun üstünlüğüne saygıyı teşvik edecek anlamlı bir caydırıcılık mekanizması olarak ele alınmalıdır.

Saygılarımla arz ederim,

Melih Ozdil

Amerika Birleşik Devletleri

Adı Soyadı : Melih Ozdil
İkamet Ettiği Ülke : Amerika Birleşik Devletleri
E-posta : ozdilm@gmail.com
Tarih : 25 Temmuz 2026